

Mavzu: Bir ma'noli va ko'p ma'noli so'zlar

Aa Kumush – yorqin va chiroyli metall.

metall

LUG'AT

Kumush – ajoyib xususiyatlarga ega element.

Birinchidan, u mikrob va bakteriyalarni o'ldiradi. Shuning uchun ham qadimda, muzlatkichlar bo'lmagan vaqtda, odamlar sut va suv aynib qolmasligi uchun ularning ichiga kumush tanga tashlab qo'yishgan.

Ikkinchidan, u texnikada ham juda qadrli. Dunyodagi barcha metallar ichida elektr tokini eng yaxshi o'tkazadigan metall aynan kumushdir.

Bu ajoyib metall tabiatda gohida ulkan bo'laklar holida ham uchraydi. Masalan, dunyodagi eng katta kumush bo'lagi Chili davlatidan topilgan bo'lib, u xuddi kichikroq mashinadek, ya'ni 1420 kilogramm og'irlikda bo'lgan!

1-mashq. She'rni ifodali o'qing. Ajratib ko'rsatilgan so'zlarni o'zi bog'langan so'zlar bilan birgalikda ko'chiring.

Har faslning o'z xislati bor,
Har faslning o'z fazilati.

Kumush qishdan, **zumrad**¹ bahordan
Qolishmaydi kuzning ziynati.

Uyg'un

- Muallif nima uchun qishni “kumush”, bahorni esa “zumrad” deb atagan?

Bir ma'noli so'zlar faqat bitta ma'noga ega bo'ladi. Bularga atamalar, fan nomlari, kasb-hunar va aniq buyum nomlari kiradi.

Masalan: daftar, qalam, stol, uchuvchi, respublika.

Ko'p ma'noli so'zlar ikki va undan ortiq ma'noga ega bo'ladi.

Masalan: bosh (odamning boshi; daryoning boshi).

2-mashq. So'zlarni ma'no turiga ko'ra ikki ustunga ajratib yozing.

Namuna: *Bir ma'noli so'zlar*
daftar

Ko'p ma'noli so'zlar
yuz (insonning yuzi,
daftarning yuzi)

daftar, yuz, respublika, ko'z, Quyosh, quloq, choynak, burun, shifokor, oyoq

3-mashq. "Ortiqchasini top" o'yini. Har bir qatordagi so'zlarni ma'no turiga ko'ra tahlil qilib, ortiqcha so'zni toping.

1. uchuvchi, haydovchi, parta, shox
 2. tikuvchi, matematika, yurak, dars
 3. kompyuter, etak, tish, palla
- Bir ma'noli so'zlar bilan ko'p ma'noli so'zlarning asosiy farqi nimada?
 - Toshkent yoki Alisher Navoiy kabi atoqli otlar ko'p ma'noli bo'la oladimi?

4-mashq. O'qing. *Yoqa* so'zi ko'chma ma'noda qo'llangan gaplarni ko'chiring.

1. Katta yo'lning yoqasida rang-barang, xushbo'y gullar ochilib turibdi.⁴
2. Daryo yoqasida tabiat go'zalligidan ilhomlanib, ajoyib rasmlar chizdik.⁵
3. Onam yangi ko'ylagimning yoqasiga chiroyli gul tikib qo'ydi.
4. U o'rmon yoqasiga yetganda, daraxtlar orasidan yovvoyi quyon yugurib chiqdi.

5-mashq. Berilgan so'zlardan birini tanlab sinkveyn tuzing.

Namuna:

Shifokor

Mehribon, tajribali.

Davolaydi, tekshiradi, yordam beradi.

Bemor shifokor ko'rigidan o'tdi.

Doktor

o'qituvchi

yurak

bosh

quyosh

6-mashq. So'z birikmalarini ma'nosiga ko'ra guruhlarga ajrating.

kitobning yuzi, Toshkent ko'chalari, g'ishtli bino, katta televizor, qattiq ovoz, taroqning tishi, stolning oyog'i, rangli printer, charm poyabzal, buloqning ko'zi

- Bir ma'noli so'z birikmalari ishtirokida gaplar tuzing.

